

การศึกษาเชิงวิเคราะห์บทบาทและหน้าที่ท้าวมหาราชใน พุทธปรัชญาเถรวาทตามทรรศนะพระราชพรหมยาน (หลวงพ่อกุญชีลิ่งดำ)*

An Analytical Study The Role and Function of The Four Great Kings In Theravada Buddhist Philosophy According to Phraratchaphromyan (Luang Pho Ru-Si Lingdam)'S View

พระทศเทพ ทศธมโม และ พระมหาสากล สุภรเมธี

PHra Todsatep tasadhammo and Phramaha Sakol Subharamethee

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Mahamakut Buddhist University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาบทบาทและหน้าที่ท้าวมหาราชในพุทธปรัชญาเถรวาท 2. เพื่อศึกษาบทบาทและหน้าที่ท้าวมหาราชในพุทธปรัชญาเถรวาทตามทรรศนะพระราชพรหมยาน (หลวงพ่อกุญชีลิ่งดำ) 3. เพื่อวิเคราะห์บทบาทและหน้าที่ท้าวมหาราชในพุทธปรัชญาเถรวาทตามทรรศนะพระราชพรหมยาน (หลวงพ่อกุญชีลิ่งดำ)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ท้าวมหาราช เป็นผู้ปกครองสวรรค์ชั้นจาตุมหาราช ถือกำเนิดมาก่อนพระพุทธศาสนา บทบาทและหน้าที่ จึงแบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ 1.1 ช่วงก่อนพุทธกาล ตามหลักศาสนาพราหมณ์เชื่อว่า โลกนี้มีเทวดาคอยคุ้มครองรักษาอยู่ประจำทิศทั้ง 4 และเชื่อว่าเป็นผู้มีฤทธิ์มีอำนาจที่ให้คนให้โทษแก่มนุษย์ได้ 1.2 ช่วงระหว่างศาสนาพราหมณ์กับพระพุทธศาสนา ท้าวมหาราชก็ปรับเปลี่ยนบทบาทหันมาบำเพ็ญคุณความดีกันมากขึ้น คอยให้การช่วยเหลือคุ้มครองพระโพธิสัตว์ด้วยความเลื่อมใสศรัทธา นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ให้เป็น

*ปรับปรุงต้นฉบับจากการนำเสนอในการประชุมวิชาการระดับชาติ มจร ขอนแก่น 31 มีนาคม 2560

ผู้รักษาด่านหน้าสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เพื่อป้องกันพวกอสูรรุกราน และยังให้เป็นผู้ตรวจตราโลกมนุษย์ แล้วรายงานต่อพระอินทร์ที่สุธรรมสภา บุญกุศลที่ให้ไปเกิดเป็นเทวดาชั้นจาตุมหาราชิกา คือ บุญกิริยาวัตถุ 3

2. ท้าวมหาราชในพรตนะพระราชพรหมยาน มีบทบาทหน้าที่ 2 ประการ คือ 1. เป็นกองทัพเทวดา ทหารของพระอินทร์ มีหน้าที่อารักขาสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ 2. มีหน้าที่ควบคุมความประพฤติของมนุษย์ ถ้าสร้างความดีก็บันทึกในบัญชีบุญ นำรายงานต่อพระอินทร์ที่เทวสถาน และถ้าสร้างความชั่วก็บันทึกลงในบัญชีบาป ส่งไปยังสำนักพระยายม

3. ท้าวมหาราช ต่างก็อยู่ร่วมกันในสังสารวัฏภายใต้กฎแห่งกรรมเช่นเดียวกับมนุษย์ จึงช่วยเหลือสงเคราะห์งานที่เป็นบุญกุศลทางพระพุทธศาสนา และอารักขาคนที่ปฏิบัติกรรมฐาน เป็นการบำเพ็ญตนเพื่อเพิ่มพูนบุญกุศล หวังปฏิบัติตนให้พ้นจากอำนาจกิเลสตัณหา เพื่อให้บรรลุมรรคผลนิพพาน อันเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดของชีวิต

คำสำคัญ: บทบาทและหน้าที่; ท้าวมหาราช; พระราชพรหมยาน

Abstract

This thesis objectives were the follows: 1) to study the role of the four Great Kings in Theravada Buddhist Philosophy, 2) to study the role of the Four Great Kings in Theravada Buddhist Philosophy according to Phraratchaphromayan's view, and 3) to analyze the role of the Four Great Kings in Theravada Buddhist Philosophy according to Phraratchaphromayan's view. The data were mainly collected from the Tipitaka, books, Commentaries and related documents.

The results of research were found that:

1. The Four Great Kings was ruled the Realm of the Four Great Kings and were born before Buddhism. Their roles and responsibilities divided into two periods were: 1. Before the Buddhist Era, Brahmanism's doctrines believed that this world had divinities for protecting and preserving in the four directions, and believed to one's who has power to benefits or harms to the human beings. 2. During periods of Brahmanism and Buddhism, the Four Great Kings changed their roles to perform good deeds, helping and protecting Bhodhisatva with their faithful. The one of their role is to preserve the front door of the realm of the Thirty-three Gods to protect the devils invasion. Besides their roles is to examine the human beings for reporting them to Indra at Sudhammasabha House. The bases of meritorious action is a good deed to be born in the realm of the four great kings.

2. The four great kings according to Phraratchaphromyan has two roles, these were: 1. They were an army angle of Indra's soldiers to preserve the realm of the Thirty-three Gods. 2. To control the human beings' behavior, to record their good deeds in an account's merit and bad deeds in an account's evil to inform to Indra's shrine for sending to the office of the lord Yama.

3. The realm of the four great kings were together in circle life under the law of Karma as well as human beings. They are helping in religious charity of Buddhism and protect one who practices meditation, it is an initiates to enhance its merits. For hoping one's practices free from defilements to enlighten. It is the highest goal of life.

Keywords: Role and Function; the Four Great Kings; Phraratchaphromayan

บทนำ

ในคติทางพระพุทธศาสนาเถรวาท ยอมรับความมีอยู่จริงของเทวดา เพราะเรื่องราวของเทวดา มีความเกี่ยวข้องกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แม้แต่มนุษย์เองก็มีความผูกพัน หรือมีความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับเทวดามาเนิ่นนาน ดังที่เราจะเห็นได้จากคติความเชื่อของคนโบราณที่มีการสร้างศาลพระภูมิเจ้าที่ไว้ตามบ้านเรือน ที่พักอาศัย สถานที่ทำงาน ตลอดจนร้านค้าอาคารต่างๆ เพื่อให้ช่วยเหลือและปกป้องรักษา ให้อยู่ดีมีสุข ตามคติความเชื่อของคนในสมัยโบราณ

ท้าวมหาราช เป็นผู้ปกครองสวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกา มี 4 ท่าน คือ ท้าวธตรัฐปกครองด้านทิศตะวันออก ท้าววิรุฬหก ปกครองด้านทิศใต้ ท้าววิรูปักษ์ ปกครองด้านทิศตะวันตก ท้าวเวสสุวัณ ปกครองด้านทิศเหนือ ศาสนาพราหมณ์ เชื่อว่าโลกนี้มีเทวดาคอยคุ้มครองรักษาประจำทิศทั้ง 4 เทวดาในสวรรค์ชั้นนี้มีบทบาทต่อมนุษย์มาตั้งแต่ก่อนพระพุทธศาสนาจะถือกำเนิดขึ้น อาศัยอยู่ร่วมกับโลกมนุษย์ แต่อยู่กันคนละภพละภูมิซึ่งเป็นโลกทิพย์ เป็นผู้มั่งคั่งมีอำนาจที่ยิ่งใหญ่ คอยปกป้องคุ้มครองรักษามนุษย์ให้อยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข สามารถให้คุณให้โทษต่อมนุษย์

พระราชพรหมยาน (หลวงพ่อดุสิตดำ) กล่าวว่าท้าวมหาราช มีหน้าที่บันทึกความดีความชั่วของมนุษย์รักษาคุ้มครองชาวมนุษยโลก ถ้าสร้างความดีก็ จะส่งเทวดาไปอารักขา ถ้าสร้างความชั่วก็สุดวิสัยที่จะช่วยได้ ความเข้าใจวางท่าทีที่ถูกต้องเกี่ยวกับปฏิบัติเทวดา จำเป็นที่ชาวพุทธทุกคนต้องมี จะได้ไม่ถูกกล่าวหาว่า หวังพึ่งพึ่งผลจากการดลบันดาลของเทวดา เป็นเรื่องมกมายไร้สาระ เทวดาไม่ได้มีอยู่จริง

ผู้วิจัยเห็นว่า บทบาทและหน้าที่ท้าวมหาราช เป็นแนวทางที่ต้องศึกษาเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจต่อเทวดา ดังนั้นการศึกษาเชิงวิเคราะห์บทบาทและหน้าที่ท้าวมหาราชในพุทธปรัชญาเถรวาทตามทรรศนะของพระราชพรหมยาน (หลวงพ่อดุสิตดำ) เป็นเรื่องที่ควรศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลที่นำเชื่อถือและเป็นแนวทางในการปฏิบัติที่ถูกต้องสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทและหน้าที่ท้าวมหาราชในพุทธปรัชญาเถรวาท
2. เพื่อศึกษาบทบาทและหน้าที่ท้าวมหาราชในพุทธปรัชญาเถรวาทตามทรรศนะพระราชพรหมยาน (หลวงพ่อดุสิตดำ)
3. เพื่อวิเคราะห์บทบาทและหน้าที่ท้าวมหาราชในพุทธปรัชญาเถรวาทตามทรรศนะพระราชพรหมยาน (หลวงพ่อดุสิตดำ)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งเน้นการวิจัยทางด้านเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งเป็นการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ท้าวมหาราชในพุทธปรัชญาเถรวาทตามพระคัมภีร์พระราชนิพนธ์ (หลวงพ่อกุญชีสิงคำ) ซึ่งมีขั้นตอนในการปฏิบัติดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) คือ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาราชวิทยาลัย พิมพ์เนื่องในวโรกาสครบ 200 ปี แห่งพระราชวงศ์จักรี กรุงเทพมหานคร พุทธศักราช 2525
2. รวบรวมเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) จากอรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา ปกรณ์วิเสสต่างๆ เพื่อจัดลำดับความเกี่ยวข้อง ความสำคัญ และที่มา
3. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าวิจัยมาวิเคราะห์เนื้อหา และสรุปประเด็นให้เหมาะสมสอดคล้อง ตามกรอบวัตถุประสงค์ โดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) และเรียบเรียงสรุปเป็นผลการวิจัยในที่สุด

ผลวิจัย

1. บทบาทและหน้าที่ท้าวมหาราชในพุทธปรัชญาเถรวาท

1.1 แนวคิดและความเชื่อเรื่องเทวดา พุทธปรัชญาเชื่อการมีอยู่จริงของเทวดา เพราะเทวดาเป็นสิ่งที่ชีวิต ที่มนุษย์ทั่วไปไม่สามารถรับรู้ได้ เหตุที่มนุษย์มองไม่เห็นเทวดาได้ ก็เพราะอยู่คนละภพละภูมิกัน หรืออยู่กันคนละมิติ เมื่อครั้งที่พระพุทธองค์ทรงเป็นพระโพธิสัตว์ทรงบำเพ็ญเพียรอธิเทวญาณที่สสนะเป็นญาณที่สสนะพิเศษของพระพุทธเจ้า เป็นญาณที่สสนะที่ทำให้พระองค์ทรงรู้เห็น และสามารถติดต่อกับพวกเทวดาในสวรรค์ชั้นต่างๆ ได้ รวมทั้งทำให้พระองค์ทรงทราบรายละเอียดทุกอย่างเกี่ยวกับชีวิต และความเป็นอยู่ของเทวดาเหล่านั้น เป็นญาณที่สสนะที่พระองค์ทรงพัฒนาให้มีขึ้น ด้วยการบำเพ็ญเพียรทางจิตตั้งแต่วิถีที่ยังไม่ตรัสรู้ จนกระทั่งบรรลุญาณที่สสนะนั้น ครบถ้วนสมบูรณ์พร้อมกับการตรัสรู้ จากเนื้อหาที่กล่าวมานี้ทำให้เราได้รู้ว่าเทวดามีกำเนิดมาก่อนพุทธกาล

1.2 ที่ตั้งและลักษณะของสวรรค์ชั้นจาตุมหาราช เขาพระสุเมรุเป็นศูนย์กลางของโลกและจักรวาลมีฐานกลม ล้อมรอบไปด้วยทะเล มีชื่อเรียกว่า นทีสีทันดร ถัดจากนทีสีทันดร จะเป็นภูเขาสัตตบริภัณฑ์ (สัตต แปลว่า 7 บริภัณฑ์แปลว่า วงล้อม) ล้อมรอบเขาพระสุเมรุ เป็นที่อยู่ของท้าวจาตุมหาราช สวรรค์ชั้นจาตุมหาราช กล่าวได้ว่าอยู่ใกล้ชิดกับมนุษย์มากที่สุด เป็นสวรรค์ชั้นต่ำที่สุดในกามาจรสวรรค์ ตั้งอยู่บนภูเขายุคนธรซึ่งสูงครึ่งหนึ่งของภูเขาสินธุ นับจากโลกมนุษย์สูงขึ้นไป 42,000 โยชน์ มีเทวนคร 4 นคร ล้อมรอบไปด้วยกำแพงทองค่าที่ประดับด้วยแก้ว 7 ประการ เป็นสถานที่สถิตของท้าวมหาราช หรือซึ่งเรียกว่า ท้าวจุลโลกบาล มีหน้าที่ดูแลรักษาโลกทั้ง 4 ทิศ ได้แก่ 1) ท้าวธตรฐ มีพวกคนธรรพ์เป็นบริวาร

ประจำทิศตะวันออก 2) ท้าววิรุฬหก มีพวกกุมภัณฑ์เป็นบริวาร ประจำทิศใต้ 3) ท้าววิรูปักษ์ มีพวกนาครเป็นบริวาร ประจำทิศตะวันตก 4) ท้าวกุเวร หรือท้าวเวสสุวรรณ มีพวกยักษ์เป็นบริวาร ประจำทิศเหนือ ท้าวเธอทั้ง 4 มีโอรส 91 องค์ มีนามว่า อินทะ ท้าวมหาราชมีความสูง 6,000 วา เทวดาที่เป็นบริวารมีความสูง 4,000 วา เทวดาชั้นจาตุมหาราชิกานี้ จัดเป็นอุปบัติเทพ หมายถึง เทวดาชนิดโอปปาติกะ เทวดาโดยกำเนิด

1.3 บทบาทและหน้าที่ท้าวมหาราช

บทบาท หมายถึง การทำตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทของพ่อแม่ บทบาทของครูหรืออิกนัยหนึ่งก็คือ การแสดงพฤติกรรมตามบทบาท หรือตำแหน่งหน้าที่

บทบาทและหน้าที่ท้าวมหาราช แบ่งออกเป็น 2 ช่วงคือ

1. บทบาทและหน้าที่ในช่วงก่อนพุทธกาล
2. บทบาทและหน้าที่ในช่วงระหว่างศาสนาพราหมณ์กับพระพุทธศาสนา

1. บทบาทและหน้าที่ก่อนพุทธกาล ตามหลักศาสนาพราหมณ์ เชื่อว่าโลกนี้มีเทวดาคอยคุ้มครองรักษาประจำทิศทั้ง 4 และมีเทวดาประจำธรรมชาติแต่ละอย่างคอยบันดาลให้ดินฟ้าอากาศดำเนินไปตามอริยาศัยของเทวดาแต่ละองค์ มนุษย์จึงต้องยำเกรงและคอยเอาใจเทวดาทั้งหลายให้ดี ด้วยการบูชาบวงสรวงเพื่อให้เทวดาเหล่านี้โปรดปราน และดูแลรักษาคุ้มครองให้อยู่เย็นเป็นสุข หรืออำนวยความสะดวกที่ต้องการเทวดาที่รักษาประจำทิศทั้ง 4 เรียกว่า ท้าวจุลโลกบาล

2. บทบาทและหน้าที่ในช่วงระหว่างศาสนาพราหมณ์กับพระพุทธศาสนา สมัยที่ยังเป็นพระโพธิสัตว์อยู่ในสวรรค์ชั้นดุสิต ท้าวมหาราชก็เริ่มปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่มาบำเพ็ญคุณความดี คอยให้การปกป้องคุ้มครอง ช่วยเหลือ พระโพธิสัตว์ทุกๆ พระองค์ ส่วนมากช่วยเหลือด้วยความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธเจ้าเป็นส่วนใหญ่ เช่น ตอนอารักขาพระนางสิริมหามายาทรงพระครรภ์ ตอนช่วยเหลือพระโพธิสัตว์เสด็จออกมทวีนุชกรมณ ตอนช่วยเหลือนางสุชาดากวนข้าวมธุปายาส เป็นต้น เมื่อพระพุทธศาสนาเจริญขึ้นแล้ว ท้าวมหาราชก็เปลี่ยนบทบาทหน้าที่หันมาบำเพ็ญคุณความดี ตามแนวทางพระพุทธศาสนามากขึ้น เทวดาไม่ได้มีอำนาจไปให้คุณให้โทษแก่มนุษย์ได้ เนื่องจากพระพุทธศาสนาสอนเรื่องกฎแห่งกรรม ใครทำอย่างไรก็ได้เช่นนั้นเอง ไม่ต้องมีเทวดา หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ไหนมาคอยให้คุณหรือโทษ ทุกอย่างเป็นไปตามครรลองตามกฎแห่งกรรม แม้เทวดาเองหากทำไม่ดีก็ย่อมได้รับผลไม่ดีไปด้วย

นอกจากนี้ท้าวมหาราชยังมีบทบาทและหน้าที่ต่อเทวโลก คืออารักขาพระอินทร์ และเป็นผู้รักษาด่านหน้าสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เพื่อป้องกันพวกอสูร ซึ่งเป็นศัตรูของเทพชั้นดาวดึงส์จะยกขึ้นมาตีเอาถิ่นสวรรค์ชั้นนั้นคืน และบทบาทและหน้าที่ต่อมนุษย์โลก คือ ในวัน 8 ค่ำ 14 ค่ำ 15 ค่ำแห่งปีขร ท้าวมหาราชทั้ง 4 มีหน้าที่ให้เป็นผู้ตรวจโลกมนุษย์ เป็นผู้สอดส่องตรวจตราดูพฤติกรรมของมนุษย์ที่ประกอบผลบุญโดยการให้ทาน การรักษาศีล 5 หรืออุโบสถศีล แล้วรายงานต่อพระอินทร์ที่สุธรรมสภา

1.4 บุญกุศลที่ทำให้ไปเกิดเป็นเทพดา ณ สวรรค์ชั้นจาตุมหาราช คือ บุญกิริยาวัตถุ 3 ได้แก่ บุญกิริยาวัตถุสำเร็จด้วยทาน (ทานมัย) บุญกิริยาวัตถุสำเร็จด้วยศีล (ศีลมัย) บุญกิริยาวัตถุสำเร็จด้วยภาวนา (ภาวนามัย) ท้าวมหาราชมีฐานะเหนือเทพดาทั้งปวงโดยฐานะ 10 ประการ คือมี อายุทิพย์ วรรณทิพย์ สุขทิพย์ ยศทิพย์ อธิปไตยทิพย์ รูปทิพย์ เสียงทิพย์ กลิ่นทิพย์ รสทิพย์ โผฏฐัพพทิพย์¹¹

2. ท้าวมหาราชตามพระคัมภีร์พระราชนิพนธ์ (หลวงพ่อกฤษ์สิงดำ) แบ่งออกเป็น 2 ประการ คือ

(1) บทบาทและหน้าที่ต่อเทวโลก เป็นทหารของพระอินทร์มีหน้าที่ป้องกันสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เพราะว่าเทวดาก็บอสรุกายไม่ถูกกัน อสุรกายในสมัยก่อนอยู่ดาวดึงส์ แล้วก็ถูกพวกเทวดาขับไล่ เพราะว่าอสุรกายเป็นอันธพาล ต้องมาอยู่ใต้เขาพระสุเมรุ ที่นี้บรรดากองทัพ 4 เหล่านี้ อันได้แก่ กองทัพคนธรรพ์ กองทัพกุมภณัฐ กองทัพนาค กองทัพยักษ์ มาประจำอยู่ที่กลางเขาพระสุเมรุ เพื่อป้องกันอสุรกายบุกขึ้นมา ส่วนท้าวมหาราชประจำที่ด่านสุดท้าย คือ สวรรค์ชั้นดาวดึงส์

(2) บทบาทและหน้าที่ต่อมนุษย์โลก มีหน้าที่ควบคุมความประพฤติของมนุษย์ ถ้าสร้างความดีก็จะส่งเทวดาไปอารักขา เช่น นักปฏิบัติกรรมฐาน แล้วบันทึกความดีของมนุษย์ลงในบัญชีบุญ แล้วรายงานต่อพระอินทร์ที่เวทสถาน ถ้าสร้างกรรมชั่วก็ส่งวิสัยที่จะช่วย จดบันทึกความชั่วที่ทำลงในบัญชีบาป แล้วให้เทวดา 4 องค์ ที่เรียกว่า เทวทูต นำบัญชีบาปไปส่งยังสำนักพระยายม

2.1 บุญกุศลที่ทำให้ไปเกิดเป็นเทวดาชั้นจาตุมหาราช นอกจากทาน ศีล ภาวนาแล้ว ต้องมีบทภาวนาได้มานทุกท่าน แต่เวลาตายไม่ได้เข้ามานตาย¹²

2.2 การปฏิบัติต่อเทวดา ท้าวมหาราชทุกองค์เป็นพระอริยเจ้าชั้นพระอนาคามี เราจึงไม่ควรปรามาสลบหลู่ดูถูกเหยียดหยามเทวดา เราควรบูชาท่านด้วยการปฏิบัติบูชา พระพุทธเจ้าทรงสอนให้เจริญเทวทานุสสติกรรมฐาน การตั้งหึง ยกศาลบูชาเทวดาเป็นเรื่องสมควร ไม่ขัดต่อพระรัตนตรัย ไม่ขัดต่อคำสอนของพระพุทธเจ้า นักปราชญ์หลายท่านคัดค้านกันมาก ก็เลยนำเอาสิ่งที่ควรบูชาและบูชาแบบไหนมันถึงจะถูก จะช่วยให้เรามีความรู้ความเข้าใจและทำที่หรือแนวปฏิบัติที่ถูกต้องต่อเทวดา¹³ พระเดชพระคุณหลวงพ่อดีสร้างมณฑปท้าวจาตุมหาราช เพื่อให้ลูกหลานได้กราบไหว้บูชาและระลึกถึงบุญคุณของท่านที่ได้สงเคราะห์ช่วยเหลือดูแลวัดท่าซุงตลอดมา

3. จากการวิเคราะห์ พระพุทธศาสนาสอนให้เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม เทวดาก็ยังมีกิเลสตัณหาเช่นเดียวกับมนุษย์ จึงต้องบำเพ็ญคุณความดี เพื่อเพิ่มพูนบุญกุศลต่อไป ดังนั้นบทบาทและหน้าที่ของเทวดาแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

(1) บทบาทและหน้าที่ในด้านบวก เช่น จะเป็นเทวดาพวกที่ล้อมโอบในพระพุทธเจ้า ยอมอุทิศตนเข้าช่วยเหลืองานที่เป็นบุญกุศลด้านพระพุทธศาสนา และการคอยสอดส่องดูแลมนุษย์ที่บำเพ็ญคุณความดี ที่สมควรได้รับการช่วยเหลือ

(2) บทบาทและหน้าที่ในด้านลบ จะเป็นเทวดาพวกที่ไม่ดี และไม่เลื่อมใสในพระพุทธเจ้า มักปรากฏตัวในรูปของมาร เพื่อคอยขัดขวางรบกวนความในการทำความดี

ท้าวมหาราช จัดเป็นเทวดาในด้านบวกที่เลื่อมใสเคารพในพระพุทธเจ้า รับอาสาช่วยเหลือสงเคราะห์งานที่เป็นบุญกุศลทางพระพุทธศาสนา และอารักขาคนที่ปฏิบัติกรรมฐาน จึงเท่ากับมีส่วนช่วยเหลือคนทำความดี เป็นการบำเพ็ญบุญกุศลไปในตัว หวังปฏิบัติตนให้พ้นจากอำนาจของกิเลสตัณหา เพื่อจะได้บรรลุมรรคผลนิพพาน อันเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดของชีวิต ท้าวมหาราช และเทวดาบางองค์ ท่านเป็นพระอริยเจ้า การบูชาเทวดาจึงเป็นเรื่องสมควร ไม่ขัดต่อพระรัตนตรัย พระพุทธเจ้าทรงสอนให้สาวกมีความเคารพเทวดา ด้วยการเจริญเทวดานุสสติกรรมฐาน

การปฏิบัติต่อเทวดา

1. มนุษย์ควรมีท่าทีที่ถูกต้องต่อเทวดา คือ 1) ทำเทวดาพลี คือ อุทิศส่วนกุศลแก่เทวดา 2) เทวดานุสติ ระลึกถึงคุณธรรมที่ทำให้เป็นเทวดา คือ หิริ โอตตปปะ 3) เจริญเมตตาต่อเทวดา 4) อัญเชิญเทวดามาร่วมทำความดี

2. การปฏิบัติที่ถูกต้องต่อเทวดา เท่ากับเป็นการรักษาพระพุทธศาสนา ดังที่พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงธรรมเป็นโลกบาล คือ ธรรมที่คุ้มครองโลกไว้ 2 ข้อคือ หิริความละอายใจที่จะทำชั่ว โอตตปปะความเกรงกลัวต่อความชั่ว เพราะเหตุนี้ จึงให้ท้าวมหาราชทั้ง 4 ทำหน้าที่คุ้มครองโลกโดยตรง

3. ถ้าการปฏิบัติผิดต่อเทวดา เป็นการทำลายพระพุทธศาสนา ทำลายพระธรรม คือ ธรรมที่เป็นโลกบาล คือ ไม่มีหิริ ไม่มีโอตตปปะ คือ ไม่มีความละอายใจที่จะทำชั่ว ไม่มีความเกรงกลัวต่อการทำความชั่ว

บุญกุศลกรรม ที่นำบุคคลผู้จากโลกมนุษย์แล้วไปเกิดเป็นเทวดาในสวรรค์ชั้นจาตุมหาราช ก็คือ บุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยการบริจาคทานและการรักษาศีล เท่านั้น แต่ไม่มีบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยการบำเพ็ญภาวนาเลย

สรุป

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มีเหตุผล สอนให้เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม แม้เทวดาเองก็ขึ้นอยู่กับกฎแห่งกรรม พระพุทธเจ้าทรงยืนยันการมีอยู่จริงของเทวดา การปฏิบัติต่อเทวดาด้วยการบวงสรวงบูชาเป็นสิ่งที่ดีเป็นการเคารพเทวดา นักปราชญ์สมัยนี้โจมตี การบูชาบวงสรวงเทวดาเป็นเรื่องเหลวไหลลงมาย พระราชพรหมยานท่านยืนยันว่าการบูชาบวงสรวงเทวดาเป็นการประกาศความดีของเทวดา เป็นการเคารพเทวดา เทวดาชั้นจาตุมหาราช ไม่ว่าจะเป็นภูมิเทวดา รุกขเทวดา อากาศเทวดา บางองค์ท่านเป็นพระอริยเจ้า เราควรเคารพบูชา ไม่ขัดต่อพระรัตนตรัย เขาบอกว่าไม่เคารพพระพุทธเจ้า ไม่ควรไปเคารพเทวดา อันนี้ไม่จริง พระพุทธเจ้าทรงยืนยัน และเราควรปฏิบัติบูชาด้วยการเจริญเทวดานุสสติกรรมฐาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ประโยชน์

- 1) เทวดานุสติ การระลึกถึงคุณธรรมที่ทำให้เป็นเทวดา 2 ประการ คือ หิริ ความรู้สึกอายต่อการทำชั่ว และโอตตปปะ ความเกรงกลัวต่อผลของความชั่ว
- 2) การนำเอาปฏิบัติของท้าว महाराज ไปปฏิบัติบูชา ด้วยการเจริญเทวดานุสติกรรมฐาน เพื่อบรรลุมรรคผลนิพพาน

ข้อเสนอแนะเพื่อการทวิจัยในครั้งต่อไป

- 1) ศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดเรื่องการปกครองของท้าว महाराज กับการปกครองสังคมไทยในยุคปัจจุบัน
- 2) ศึกษาวิเคราะห์บทบาทท้าว महाराज ในพระพุทธศาสนาเถรวาทกับในพุทธศาสนามหายาน

References

- คณิตพร บุญยเกียรติ (เปี้ยก) และคณะศิษย์หลวงพ่อก. (2544). *ตายไม่สูญ...แล้วไปไหน*. โดยหลวงพ่อดุสิต ราชพรหมยาน (หลวงพ่อดุสิต ราชพรหมยาน) วัดท่าซุง จังหวัดอุทัยธานี. พิมพ์เพื่อเป็นที่ระลึกเนื่องในงานทำบุญวันเกิดหลวงพ่อก.
- พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542. (2546). กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์, พระเทพวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ) (2542). *พรรณนาสวรรค์*, กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระมหาศิริวัฒน์ สิริวิฑฒโนและประยงค์จันทร์แดง. (2552). *การศึกษาเชิงวิเคราะห์บทบาทของเทวดาที่ปรากฏในคัมภีร์พระสุตตันตปิฎก*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตอุบลราชธานี.
- พระราชพรหมยาน. *ตอบปัญหาธรรม ฉบับพิเศษ เล่ม 5*. กรุงเทพมหานคร : ผ่องแผ้วการพิมพ์, 2533.
- พิน ดอกบัว. *พุทธปรัชญาแห่งชีวิต*. (2556). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สยามปริทัศน์.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก. (2558). *45 พรรษาของพระพุทธเจ้า เล่ม 2 (พรรษาที่ 6-7)*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เมตตาธรรมา.
- สุนทร ณ รัชชี. (2552). *พุทธปรัชญาจากพระไตรปิฎก*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภาพร พลาลัย. (2557). *การศึกษาเปรียบเทียบเรื่องจักรวาลวิทยาในคัมภีร์วิษณุปุราณะและไตรภูมิพระร่วง*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.